

Åtgärder för vår miljö

Regionalt miljömålsprogram 2013–2016

I Jämtlands läns regionala miljömålsprogram 2013–2016 finns det sju prioriterade miljömål. Tillsammans med andra aktörer vidtar Länsstyrelsen riktade åtgärder för att bidra till att miljömålen nås. I denna broschyr lyfts utvalda åtgärder fram som exempel på vad Länsstyrelsen gör inom ramen för det regionala miljömålsprogrammet.

Omslagsbild

Gott vatten. Foto: Naturcentrum AB.

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län

April 2014

Ansvarig

Magnus Lindow

Text

Märit Izzo, Cecilia Skoog, Carly Smith Jönsson

Tryck

Arkitektkopia AB, 2014

Löpnummer

2014:10

Diarienummer

501-2124-2014

Publikationen kan laddas ner från vår webb

lansstyrelsen.se/jamtland

Innehållsförteckning

Förord	4
Begränsad klimatpåverkan	6
Levande sjöar och vattendrag	8
Levande skogar	12
Ett rikt odlingslandskap	16
Storlagen fjällmiljö.....	20
Giftfri miljö.....	24
God bebyggd miljö	26

Förord

Vatten, skogar, fjäll och odlingsmarker – länet har ett rikt och varierat landskap som vi måste värna för att uppnå en hållbar samhällsutveckling.

Av de nationella miljökvalitetsmålen finns det 15 mål som berör länet. Miljökvalitetsmålen ger arbetet med en hållbar samhällsutveckling riktning så att vi vet vad som förväntas och krävs – ett stort och omfattande arbete.

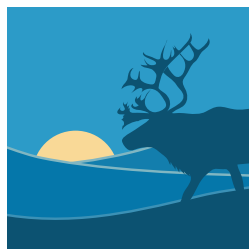
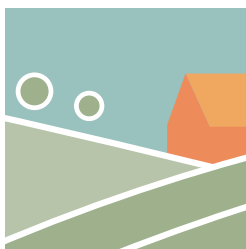
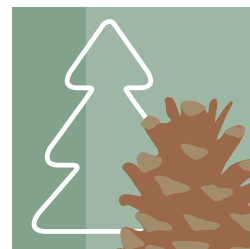
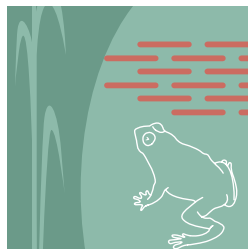
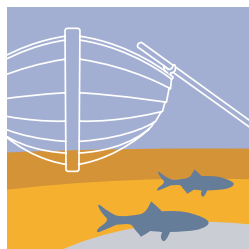
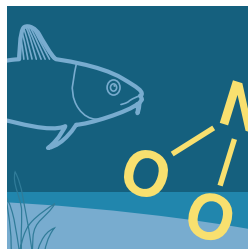
Miljömålsarbetet i länet har två komponenter; den första är det regionala miljömålsprogrammet som antogs i december 2013. Den andra komponenten är det regionala åtgärdsprogrammet som är ett fortlöpande arbete med aktiva handlingar för att säkerställa att vi överlämnar en bra miljö till framtida generationer.

Inom åtgärdsprogrammet är sju miljömål prioriterade i länet. Utifrån bedömningskriterier har miljömålen Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö samt God bebyggd miljö benämnts som mycket angelägna mål att kraftsamla kring. Prioriteringarna baseras på resultaten av tidigare bedömningar och indikatoruppföljningar i Jämtlands län. Motiveringarna till de prioriterade målen finns i Regionalt miljömålsprogram (diarienummer 501-4254-2013)

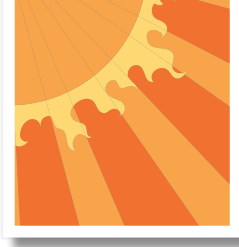
I denna skrift presenteras det åtgärdsarbete som Länsstyrelsen Jämtlands län har gjort och fortfarande gör tillsammans med andra aktörer i länet. Syftet med skriften är att belysa några goda exempel på det stora arbete som utförs. Målet är att inspirera och lyfta vikten av att miljömålsarbetet är ett gemensamt arbete.

Vi behöver flera engagerade aktörer inom åtgärdsprogrammet för att bidra till att arbetet med åtgärdsprogrammet fortlöper.

Illustratör: Tobias Flygar.

Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Utmaningar för Jämtlands län är att:

- » minska utsläpp från person- och godstransporter
- » öka produktionen av förnyelsebar energi, inklusive drivmedel.

Klimatmiljonen

År 2011–2012 tog Länsstyrelsen i samverkan med ett 40-tal organisationer fram en åtgärdsplan för energi- och klimatarbetet i Jämtlands län. Under 2013 har hälften av de 74 framtagna åtgärderna helt eller delvis genomförts, bland annat med medel från Klimatmiljonen 2013, som Länsstyrelsen fördelat under året. Exempel på dessa projekt är en förstudie om lärande för en hållbar utveckling som handlar om att medvetandegöra betydelsen av konsumtions- och beteendemönster, utbildning på olika nivåer, i förskola och skola, i hushåll och på arbetsplatser samt offentliga events, en permanent utställning och ett hållbarhetscentrum i Östersund.

Ett annat projekt är *Bra el* som genomförs av regionförbundets energikontor för att öka kunskapen och intresset för mikroproduktion av el med förnybar energi. Diverse aktiviteter pågår för att öka antalet anläggningar, och fler blir det!

Resejämföraren är ännu ett projekt som delvis finansierats med klimatmiljonen. Resejämföraren är ett webbaserat verktyg som nås via Östersunds kommuns hemsida, och som stödjer ett omprövande av resvanor samt visar vilka effekter våra resvanor har på vår tid, plånboken, hälsan och klimatet. Seminarium för skogsbruket i Jämtlands län är ett projekt där Skogsstyrelsen är projektägare. Projektet baseras på det faktum att ett förändrat klimat påverkar skogen varför skogsbolag och entreprenörer bör träffas för att tillsammans komma med idéer om hur vi kan minska sårbarheten och bidra i länets klimatarbete.

Klimatstrategin

Länsstyrelsen har fått i uppdrag av regeringen att samordna strategier och program för att bidra till energiomställning och klimatanpassning i samråd med Energimyndigheten, Boverket, Naturvårdsverket, länets kommuner samt andra berörda regionala aktörer. Syftet med strategin är att begränsa länets klimatpåverkan och minska sårbarheten för klimatförändringarna, öka andelen förnybar energi samt främja energieffektivisering och effektivare transportsystem. Vare sig du arbetar på politisk nivå, inom den offentliga sektorn, inom näringslivet eller i intresseorganisationer berörs du av energiomställningen på olika sätt. Strategin är därför din och hela länets! Du finner strategin här: <http://www.lansstyrelsen.se/jamtland/Sv/publikationer/2009/Pages/energi-och-klimatstrategi-for-jamtlands-lan.aspx>

Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Utmaningar för Jämtlands län är att:

- » minska vattenkraftens och skogsbrukets negativa påverkan på akvatiska ekosystem
- » planera för en långsiktig och säker dricksvattenförsörjning
- » utveckla vattenanknutna näringar, till exempel vattenbruk, på ett ekologiskt hållbart sätt.

Åtgärdsplaner för länets vattensystem

EU:s vattendirektiv ställer krav på åtgärder i vatten som inte uppnår gällande miljökvalitetsnormer. Bara i Jämtlands län är det drygt 600 sjöar och nästan 1 200 vattendragssträckor som inte uppnår dessa normer, vilket motsvarar cirka 40 procent av länets större sjöar och nästan 50 procent av de större vattendragssträckor. Påverkan från vattenreglering, skogsbruk och förurning är de största orsakerna till detta. Även nya påverkansformer i form av storskaligt vattenbruk och ökad kunskap om miljögifter kan dock komma att försvåra möjligheterna att uppnå normer och miljökvalitetsmål. För att kunna genomföra en samlad åtgärdsplanering har länet delats in i 21 olika vattensystem. För varje vattensystem arbetas en åtgärdsplan fram där åtgärdsinsatser prioriteras och befintliga underlag och kunskap om bland annat miljöpåverkan, natur- och kulturmiljövärden samt fiskevärden sammanställs.

Regional vattenförsörjningsplan

För att trygga dagens och framtidens vattenförsörjning behöver våra dricksvattenresurser uppmärksammas och skyddas så att tillgången till vatten av god kvalitet säkerställs för flera generationer framåt. Samhällsplaneringen är ett av de viktigaste redskapen för att

uppnå detta. För att få en gemensam utgångspunkt i arbetet med planering av vatten- och avloppsförsörjning inom Jämtlands län tas en regional vattenförsörjningsplan fram, där de grundvattenresurser, sjöar och vattendrag som anses mest betydelsefulla för dricksvattenförsörjningen identifieras och beskrivs.

Kalkning

Länsstyrelsen i Jämtlands län bedriver en kalkningsverksamhet vars huvudsyfte är att genom årliga restaureringsåtgärder återställa och bevara den naturliga biologiska mångfalden i de sjöar och vattendrag som uppvisar försurningsskador. De senaste resultaten från utförda

Åreälven. Foto: Jens Fuchs, Länsstyrelsen Jämtlands län.

vattenkemiska och biologiska undersökningar visar på ett sämre resultat än på länge och tillståndet i vissa fjällområden är särskilt oroande. Försämringsarna under de senaste åren beror på stora nederbördsmängder i kombination med att effekterna av tidigare kalkningsinsatser avtagit. Med anledning av detta finns det behov av en betydande ökning av kalkningsinsatserna under de kommande åren.

Vattendragsrestaurering

Merparten av länets vattendrag nedanför fjällen har varit föremål för tidigare flottningsverksamhet där vattendragen rensades på sten och block, för att underlätta transport av timmer. Detta har orsakat stora ekologiska skador. Resurserna för att vidta åtgärder är begränsade men Länsstyrelsen arbetar löpande med att restaurera dessa vattendrag genom utläggning av block, sten, lekgrus, öppnande av sidofåror. På detta sätt återskapas ekologiskt hållbara och variationsrika livsmiljöer. Enligt Länsstyrelsens bedömningar uppgår det samlade restaureringsbehovet till närmare 2 500 kilometer vattendrag i länet.

Regional förvaltning av fiskbestånd och fiske

Länsstyrelsen har det regionala ansvaret för förvaltning och upplåtelser av statens vatten. Man har också ett övergripande ansvar för fiskevården och att länets fiskbestånd och fiskevatten förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt ur ett ekologisk, ekonomiskt och socialt perspektiv.

Länsstyrelsen verkar också för att den lokala förvaltningen av vattnen hanteras av stabila fiskevårdsorganisationer och ansvarsfulla fiskerättsägare.

För att bevara hög status på fiskbestånden sker tillståndsprövning vid all utsättning, i syfte att förhindra spridning av smittsamma fisksjukdomar, främmande arter och stammar.

Foto: Jens Fuchs, Länsstyrelsen Jämtlands län.

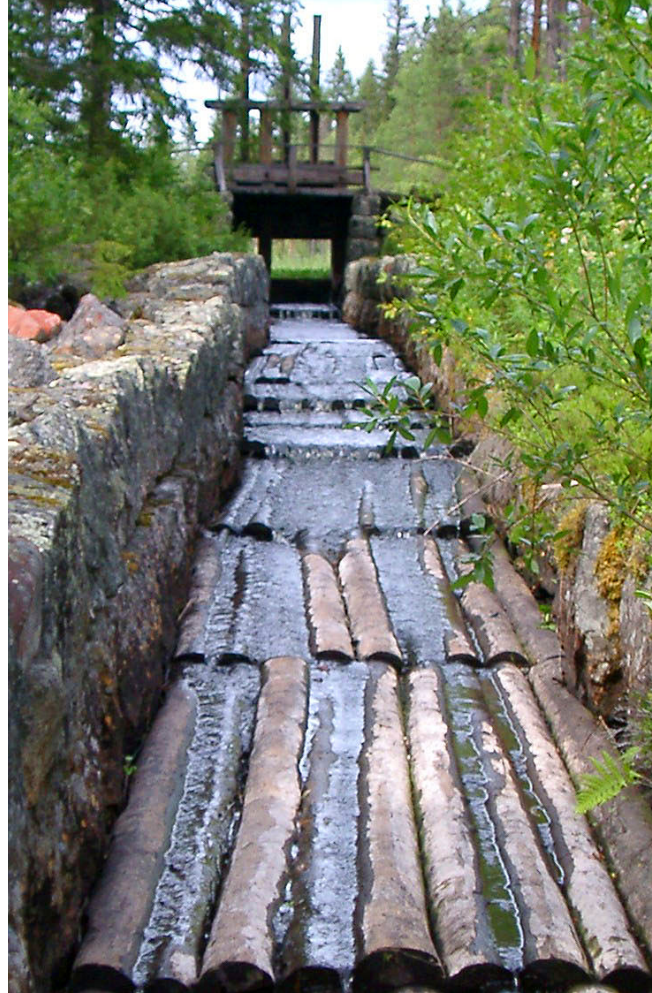

Vattenanknutna kulturmiljöer

Under 2013 har övergripande beskrivningar om kulturmiljöerna inom tolv vattendrag arbetats fram. Det tillgängliga kunskapsunderlaget idag är främst fornminnesregistret FMIS. Främst fornlämningar är registrerade där, men flottningslämningar, kvarnar och många andra typer av vattenanknutna kulturmiljöer är inregistrerade. Några är byggnadsminnesförklarade.

Kunskapsläget om de vattenanknutna kulturmiljöerna är dåligt och ett bredare kunskapsunderlag om särskilt skyddsvärda miljöer saknas. Inventeringar i fält utefter vattendragen bör därför ske för att öka kunskapen. Andra underlag som tagits fram är Skog och Historia-, industriminnes- och flottningsinventeringen, dammregistret, kommunala kulturmiljöprogram och biotopkarteringar.

Foton: Ingemar Näslund, Länsstyrelsen Jämtlands län.

Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Utmaningar för Jämtlands län är att:

- » bevara och utveckla natur- och kulturvärden, inklusive biologisk mångfald, i skogen
- » implementera skonsammare och bättre anpassade brukningsmetoder.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län/Göran Eriksson

Naturvårdsbränning

Länsstyrelsen har i egenskap av förvaltare av statligt skyddade naturreservat, nationalparker och Natura 2000-områden, ett ansvar att genomföra den skötsel som krävs för att upprätthålla och förstärka områdets naturvärden.

Naturvårdsbränning är en kontrollerad skogsbrand som restaurerar skogarna genom en naturlig förnyring av tall och lövträd, att hotade arters utbredning och storlek ökar samt ökad invandring av brandberoende arter. Eftersom naturvårdsbränning är en riskfylld skötselmetod krävs en noggrann planering i tid och rum.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har därför tagit fram en strategi och riktlinjer för naturvårdsbränning i de statligt skyddade naturreservaten i länet för tidsperioden 2012–2021.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län/Pär Hedberg

Identifiera skyddsvärda kalkbarrskogar

Kalkbarrskogar kan finnas i områden med kalkrika berg eller jordarter och har ofta en säregen svamp och kärlväxtflora. Kalkbarrskog omfattar ett stort antal hotade arter och uppträder frekvent enbart på Gotland och delar av Jämtland. Dessa miljöer som vi har ett internationellt ansvar för är skyddade till mycket liten del och hotas i dag främst av avverkning och markexploatering.

Under 2012–2014 görs särskilda insatser för att identifiera skyddsvärda kalkbarrskogar så att de kan skyddas långsiktigt i till exempel naturreservat.

Skogligt forum

Många av länets skogsaktörer såsom skogsbolag, kommuner, representanter för rennäringen och ideella organisationer har medverkat aktivt i framtagandet av en åtgärdsplan där konkreta insatser nu verkställs i syfte att närma sig miljökvalitetsmålet.

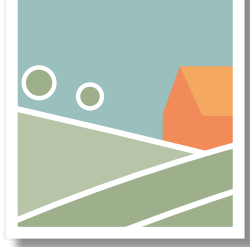
Som ett led i detta har ett forum för miljömålet Levande skogar startats med avsikt att bland deltagarna diskutera och inspirera kring insatser som exempelvis utbildning av personal i miljöhänsyn och naturvårdsåtgärder i skötselkrävande biotoper.

Två träffar har genomförts under 2013 och två nya är inplanerade 2014.

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Utmaningar för Jämtlands län är att:

- » bibehålla och öka antalet hektar produktiv jordbruksmark och antalet betande djur
- » lyfta fram fördelar med lokala råvaror
- » skydda och utveckla den regionala särarten fäbodrar.

Foto: Agneta Andersson, Länsstyrelsen Jämtlands län

Projekten Rikare odlingslandskap, Klimatsmartare produktion och Utmärkta marker

Rikare odlingslandskap, Klimatsmartare produktion och Utmärkta marker är tre projekt Länsstyrelsen har tagit initiativ till och som bedriver kompetensutveckling inom miljöområdet till lantbrukare. Målet är att bevara våra jordbruksarealer, åker och betesmarker, och dess kulturmiljöer i hävd samt att stimulera resurshushållande och klimatsmart jordbruk. Vi arbetar med riktade insatser som rådgivning till lantbrukare, enskilt eller i grupp. I vissa fall riktar vi oss till särskilda grupper, till exempel nystartade jordbruk med betesdjur, ekologiska producenter, fäbodbrukare eller markägare med restaurerbara marker. I bland fokuserar vi i stället på ett utvalt geografiskt område.

Restaurering av tre fäbodmiljöer inom Marntallåsens naturreservat

Syftet med åtgärden är att nyttja och tillvarata länets unika natur- och kulturmiljö i odlingslandskapet som är en resurs för historisk kunskap, biologiskt kulturarv, attraktivitet och livskvalitet. Det pågår en restaurering av samtliga byggnader inom tre fäbodmiljöer i Marntallåsens naturreservat, sammanlagt restaureras 23 byggnader. Informationsinsatser och röjning av stigar ingår också i projektet. Förutom att fäbodmiljöerna bevaras inom naturreservatet ökar kunskapen om fäbodarnas natur- och kulturmiljövärden.

Eldrimner

Eldrimner är ett nationellt centrum för mathantverk som hjälper mathantverkare genom rådgivning, kurser, studieresor, utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte. Mathantverket skapar unika produkter med smak, kvalitet och identitet som industrin inte kan ta fram. Det är en varsam förädling av i huvudsak lokala råvaror, i liten skala och ofta knuten till gården.

Detta ger hälsosamma produkter utan onödiga tillsatser, produkter som går att spåra till sitt ursprung. Eldrimner startades som ett EU-projekt för att stimulera utvecklingen av småskaligt producerade livsmedel i Jämtlands län. Projektet spred sig sedan över Sverige i och med tydliga och konkreta resultat som väckte ett intresse för verksamheten även i andra delar av landet.

Foder och fägring: restaurering av minnesrika marker

Ängsmarker är bland de artrikaste ekosystem vi har i Sverige. De är stabila ekosystem, som tål framtida förändringar i vår miljö bättre än artfattiga. I dag finns bara spillror kvar av dessa marker. De här markerna berättar även vår historia.

För att även våra barnbarn ska kunna njuta av ängar och betesmarker restaureras några av länets finaste inom ramen för projektet Foder & fägring. Efter röjning av sly och eventuellt gallringar återupptas slåtter och bete i samarbete med markägare och arrendatorer. Foder & fägring pågår 2010–2014 och är ett samarbete mellan länsstyrelserna i Jämtlands, Dalarnas, Gävleborgs och Värmlands län. Projektet delfinansieras av EU:s program LIFE+.

Foto: Agneta Andersson, Länsstyrelsen Jämtlands län

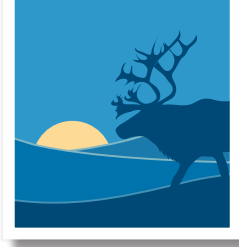

Foto: Hanna Appellos, Länsstyrelsen Jämtlands län

Foto: Agneta Andersson, Länsstyrelsen Jämtlands län

Storlagen fjällmiljö

Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Utmaningar för Jämtlands län är att:

- » stärka miljömässigt hållbar utveckling av besöksnäringen och tillhörande transportinfrastruktur
- » minska störningar och skador från större exploateringar, ökad turism och byggande
- » värna om fjällens forn- och kulturlämningar, samiska kulturmiljöer, fäbodan och fjällnära gårdar.

Felles fjällräv

Felles Fjellrev är ett norsk/svenskt bevarandeprojekt för fjällräv. Sverige är det enda land inom EU där fjällräven finns kvar och är därför en av landets ansvarsarter.

I projektet genomförs konkreta stödåtgärder, informationsinsatser och viss forskning, allt med målsättningen att förbättra möjligheterna för fjällräven att överleva och sprida sig i de fjällområden som vi delar mellan Nord- och Sør-Trøndelags fylken och Jämtlands län.

Foto: Lars Liljemark, Länsstyrelsen Jämtlands län

Projektet ägs av Miljødirektoratet i Norge och Länsstyrelsen Jämtlands län i Sverige samt medfinansieras av EU/InterReg. Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) och Stockholms universitet deltar i projektet med egen personal och viss finansiering.

Läs mer på <http://www.fellesfjellrev.se>

Foto: Mats Almlöf

Nationalparksbildande

Länsstyrelsen har på uppdrag av Naturvårdsverket under 2012–2013 genomfört en förstudie för bildandet av en eventuell nationalpark i området Vålådalen–Sylarna–Helags. Länsstyrelsen har haft dialog med olika aktörer som har intressen i området, bland annat besöksnäringen, naturvårdsorganisationer och företrädare för renskötseln. Berörda kommuner har också medverkat i dialogen.

Förstudien avslutades med en remiss med en översiktlig beskrivning av nationalparksplanerna och med en förfrågan om den fortsatta processen. Övervägande delen av remissinstanserna var positiva till att arbetet med bildande av en nationalpark i området går vidare. Projektet planeras att inledas under 2014.

Underhåll av det statliga ledsystemet, inkl. spångning

Länsstyrelsen förvaltar och sköter cirka 200 mil leder med drygt 40 raststugor i Jämtlands- och Härjedalsfjällen. Ett väl utbyggt system av sommar- och vinterleder med rastskydd, broar, informationstavlor och andra friluftsanordningar utgör en mycket viktig infrastruktur för friluftslivet i fjällområdet. Bra leder styr besökaren så att slitaget minskar, djurlivet ej störs, växter bevaras och skyddas samt minskar störningen på renskötseln. Lederna är också viktiga för att öka tillgängligheten för det rörliga friluftslivet i fjällen.

Förstärkt fjällinformation med skyltning på flera språk finns vid ledterminaler på ett 40-tal platser i länet. Tillsyn och underhåll av leder och anordningar sker både sommartid och vintertid. Under 2013 har särskilda spångningsinsatser gjorts i Rogenområdet och Västra Jämtlandsfjällen.

Fjällprojekt – forskning om betydelse av kulturella ekosystemtjänster

Projektet ska identifiera kulturella ekosystemtjänster i fjällandskapet med fokus på kulturarv. En enkät har skickats ut till 3 000 invånare i länet för att undersöka deras relationer till fjällandskapet. Därefter ska ett antal nyckelpersoner intervjuas som arbetar med planeringsfrågor bland annat inom kommunal och statlig verksamhet, för att undersöka hur

fjällandskapets upplevelsevärden kan synliggöras och integreras i planering, förvaltning och bevarande av natur- och kulturmiljön.

Projektet drivs av Göteborgs universitet och Högskolan i Gävle med Länsstyrelsen i Jämtlands län som delfinansiär.

Giftfri miljö

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Utmaningar för Jämtlands län är att:

- » öka kunskap om skadliga ämnen som människor kan exponeras för i konsumtionsvaror
- » minska utsläpp av miljögifter, i synnerhet till sjöar och vattendrag
- » minska antalet förorenade områden i länet.

Samverkan mellan miljö, hälsa och räddningstjänst

Vid olyckor med olja och farliga ämnen är det mycket viktigt att samarbetet fungerar bra mellan miljö, hälsa och räddningstjänst för att kunna ha beredskap att hantera de utsläpp från olyckan som kan påverka miljö, hälsa och egendom.

Under 2013 har Länsstyrelsen arrangerat temadagar om olyckor och miljöpåverkan som lett fram till ett fördjupat samarbete mellan räddningstjänst och miljö- respektive VA-kontoret med framtagna rutiner.

Länsstyrelsen har även ordnat så att Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) kurs i "Oljeskadeskydd, spill i mark" arrangerats i länet.

Informationsprojekt om miljö- och hälsofarliga ämnen i konsumtionsvaror

Många av de varor som vi hanterar i vardagen innehåller vissa miljö- och hälsofarliga ämnen. Regionförbundet planerar under 2014 en informationskampanj om en giftfri vardag med särskilt fokus på barns exponering där Länsstyrelsen kommer att medverka i denna kampanj.

Det kommer bland annat hållas ett seminarium för en bred publik. Syftet är att konsumenter mer aktivt ska kunna avgöra vilka varor som är mer eller mindre lämpliga att köpa och ha i sitt hem.

Screening av miljögifter

Under 2013 har Länsstyrelsen utfört undersökningar i form av screening av miljögifter i Storsjöns vatten. Syftet är att få ökad kunskap om tillståndet i miljön i länet vad gäller förekomsten av miljögifter för att kunna rikta informations- och eventuella tillsynsinsatser för en minskande användning av kemiska produkter och konsumtionsvaror med miljögifter.

Arbetet kommer att fortsätta antingen som en regional förtätning av Naturvårdsverkets nationella screening eller som en egen mer regionalt anpassad screening i ett urval sjöar, vattendrag och grundvatten.

Tillsyn av Reach

Reach-förordningen ersätter stora delar av de kemikalieregler som gällde före den 1 juni 2007 i EU och i Sverige. Under 2013 har Länsstyrelsen och flera av länets kommuner deltagit i ett samarbetsprojekt med Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket gällande tillsynen av företagens skyldigheter enligt Reach. Tillsynen har haft fokus på att informationen i säkerhetsdatablad och exponeringsscenarioer är relevant och följs samt att det finns fungerande rutiner på området.

Länsstyrelsen kommer även fortsättningsvis beakta detta och informera företagen om Reach vid tillsynsbesök och besiktningar.

Foto: Anna Löfholm, Länsstyrelsen Jämtlands län

God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Utmaningar för Jämtland är att:

- » förbättra arbetet med översikts- och detaljplaner med inriktning på hållbarhetsfrågorna
- » effektivisera resursanvändning och minska avfallsproduktion
- » utveckla transportinfrastruktur som gynnar en hållbar utveckling i regionen
- » bevara och utveckla kulturhistoriskt värdefulla miljöer.

Kommunala kulturmiljöprogram

Syftet med projektet är att ta fram förankrade program som anger hur värdefulla kulturmiljöer kan bevaras och utvecklas. Flera av länets kommuner har påbörjat arbetet med att ta fram kulturmiljöprogram som sedan används av tjänstemän inom bland annat kommunen men även av allmänheten som ett planeringsverktyg. Arbetet bedrivs på olika sätt med olika förutsättningar i respektive kommun där Länsstyrelsen är en samordnande resurs.

Rådgivning vid kommunbesök

Länsstyrelsens rådgivning avser hur arbetet med översiktsplanering och detaljplanering kan ske utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Rådgivningen sker främst vid årliga träffar med respektive kommun, där särskilda frågor med koppling till miljömålet tas upp. Vid dessa tillfällen diskuteras hur kommande detalj- och översiktsplaner förhåller sig till olika frågor som till exempel nationella mål, riksintressen, hållbar bebyggelsestruktur med mera. Länsstyrelsen har också under hösten 2013 ordnat ett seminarium där goda exempel har lyfts fram på hur miljömålet god bebyggd miljö bör hanteras i den kommunala översiktsplaneringen. Länsstyrelsen samordnar också statens intressen och synpunkter i all fysisk samhällsplanering där en

granskning sker av den kommunala planeringen med hänsyn till människors hälsa och säkerhet, riksintressen, miljökvalitetsnormer, strandskydd samt frågor som rör flera kommuner i länet.

Uppmärksamma och lyfta länets unika träbyggnadskultur, natur- och kulturmiljöer, enskilda gårdar och fäbodar

Länsstyrelsen stöttar projekten Kulturarvets hantverk och Husnyckeln. Det är projekt som arbetar med den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen som en lokal resurs för att öka efterfrågan av kulturhistoriskt hantverk. Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs universitet studerar de nordsvenska timmerhusens konstruktioner och de regionala timmerhustraditionerna och varit verksamma i länet. Satsningen på de medeltida träbyggnaderna har fortsatt. Projekt Rikare odlingslandskap som bland annat arbetar med rådgivning av kulturmiljöer, har riktat den till fäbodbrukare och till ägare av jordkällare.

Länsstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
lansstyrelsen.se/jamtland